

PROGRAM „SZKOŁA MISTRZÓW BUDOWY INSTRUMENTÓW LUDOWYCH”

lipiec - październik 2024

Budowa dud wielkopolskich -
model tradycyjny z elementami
innowacji praktycznych i estetycznych

Mistrz - Tomasz Kiciński
Uczennica - Karolina A. Pawłowska

Narodowy
Instytut
Muzyki
i Tańca

Warsztaty odbywają się i są współfinansowane w ramach programu Narodowego Instytutu Muzyki i Tańca „Szkoła Mistrzów Budowy Instrumentów Ludowych 2024 prowadzonego przez Pracownię Muzyki i Tańca Tradycyjnego w NIMiT.

Omówienie

1. Sylwetki uczestników
2. Uzasadnienie projektu
3. Model tradycyjny instrumentu z elementami innowacji praktycznych i estetycznych
4. Rysunek techniczny, projekt instrumentu
5. Materiały, etapy pracy
6. Nuty
7. Dodatkowe informacje

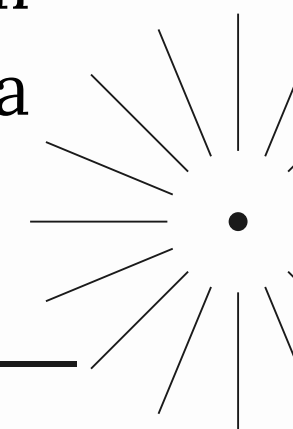
Tomasz Kiciński

Urodzony 1971 w Lesznie, mieszka w Bukówcu Górnym (pow. leszczyński, woj. wielkopolskie) - wsi o bogatych tradycjach ludowych. Tu ukończył Szkołę Podstawową. Tradycje rodzinne pomogły mu rozwinąć się do takiego stopnia, że po latach stały się jego życiową pasją. W wieku 10 lat pierwsze kroki w grze na dudach wielkopolskich podjął u słynnego mistrza Edwarda Ignysia ze Śmigła. Od 1982 roku przygrywa do tańca także „dorosłemu” Zespołowi Regionalnemu. Zdobył liczne nagrody – począwszy od bukowieckiego Konkursu Kapel Dudziarskich im. Floriana i Piotra Ratajczaków, a na Ogólnopolskim Festiwalu Kapel i Śpiewaków Ludowych w Kazimierzu n. Wisłą skończywszy. Do dziś koncertował już w większości krajów europejskich, w tym na Białorusi.

Od 1994 naucza gry na dudach i skrzypcach podwiązanych w Bukówcu, Lesznie, Kościanie. Był także instruktorem kapeli w Nietążkowie. Nie tylko gra: również rzeźbi, maluje, odnawia stare przedmioty, naprawia dudy i skrzypce, buduje stroiki do dud, przebierki, dymki. W bukowieckiej szkole posiadał pracownię, gdzie wraz z młodymi dudziarzami z Bukówca robił elementy dud. W 2005 r. zbudował swoje pierwsze dudy. Instrument od razu został doceniony na Ogólnopolskim Konkursie Budowniczych Instrumentów Ludowych w Szydłowcu k. Radomia, gdzie Tomasz Kiciński otrzymał III nagrodę. W 2006 r. został uhonorowany prestiżową Nagrodą im. Oskara Kolberga.

Karolina A. Pawłowska

Urodzona 17.04.1990 w Lesznie. Absolwentka studiów muzykologicznych Uniwersytetu Wrocławskiego, doktor nauk humanistycznych (rozprawa *Wytwórstwo ludowych instrumentów muzycznych w Polsce. Tradycja a innowacje*, napisana pod kierunkiem prof. dr. hab. Z. J. Przerembskiego). Studiowała produkcję muzyki w St. John University (York, Anglia) oraz tradycyjną muzykę indonezyjską karawitan w Sekolah Tinggi Seni Indonesia (Bandung, Indonezja). Z zamiłowania edukatorka i muzykoterapeutka szerząca wśród najmłodszych piękno i siłę muzyki. Od 2020 przewodnicząca Komisji Młodych Sekcji Polskiej Międzynarodowej Sztuki Ludowej (IOV) działającej przy UNESCO.

Uzasadnienie projektu

Powstały w wyniku realizacji projektu *Budowa dud wielkopolskich – model tradycyjny z elementami innowacji praktycznych i estetycznych* instrument oraz umiejętność gry na nim, staną się niezwykłym narzędziem do popularyzowania muzyki ludowej wśród przedszkolaków i uczniów szkół podstawowych w Lesznie i regionie.

Dzięki osobistym uczestnictwie w procesie powstawania dud, możliwe będzie dokładne przedstawienie dzieciom etapów budowy czy poszczególnych elementów instrumentu oraz zaprezentowania brzmienia. Cenne jest to o tyle, że instrument ten wywodzący się z lokalnej kultury ludowej od wieków rozbrzmiewa na wielkopolskich wsiach nie jest znany ludziom w miastach. Tym bardziej popularyzacja „produktu regionalnego” jakim są dudy wielkopolskie będzie narzędziem do uświadamiania tożsamości regionalnej i wartości dziedzictwa kulturowego najmłodszej grupie odbiorców. Może to zaowocować zwiększeniem zainteresowania muzyką ludową, dołączeniem do lokalnych zespołów ludowych czy podjęcia nauki gry na tradycyjnych instrumentach muzycznych.

Model tradycyjny instrumentu z elementami
innowacji praktycznych i estetycznych

Modele wytwórcze ludowych instrumentów muzycznych w Polsce

Typy innowacji

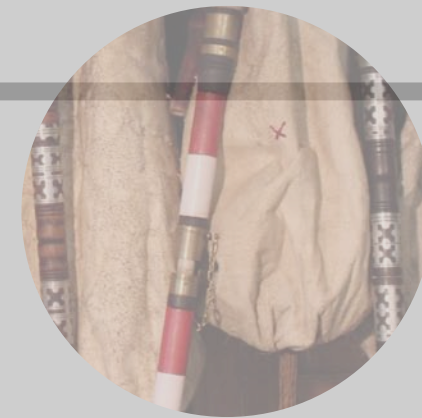
INNOWACJE PRAKTYCZNE

służące poprawieniu budowy instrumentu, w celu zwiększenia jego funkcjonalności, wytrzymałości (także na warunki atmosferyczne), niezawodności, zwiększeniu możliwości muzycznych

INNOWACJE ESTETYCZNE

mające na celu poprawienie wyglądu instrumentu

INNOWACJE PRESTIŻOWE

mające wyróżnić instrument rzadko spotykaną cechą

MODEL TRADYCYJNY

- zachowane wszystkie elementy instrumentu
- rzeźbiona główka
- toczenie piszczałek
- naturalna skóra cieleca

MODEL TRADYCYJNY Z ELEMENTAMI INNOWACJI PRAKTYCZNYCH I ESTETYCZNYCH

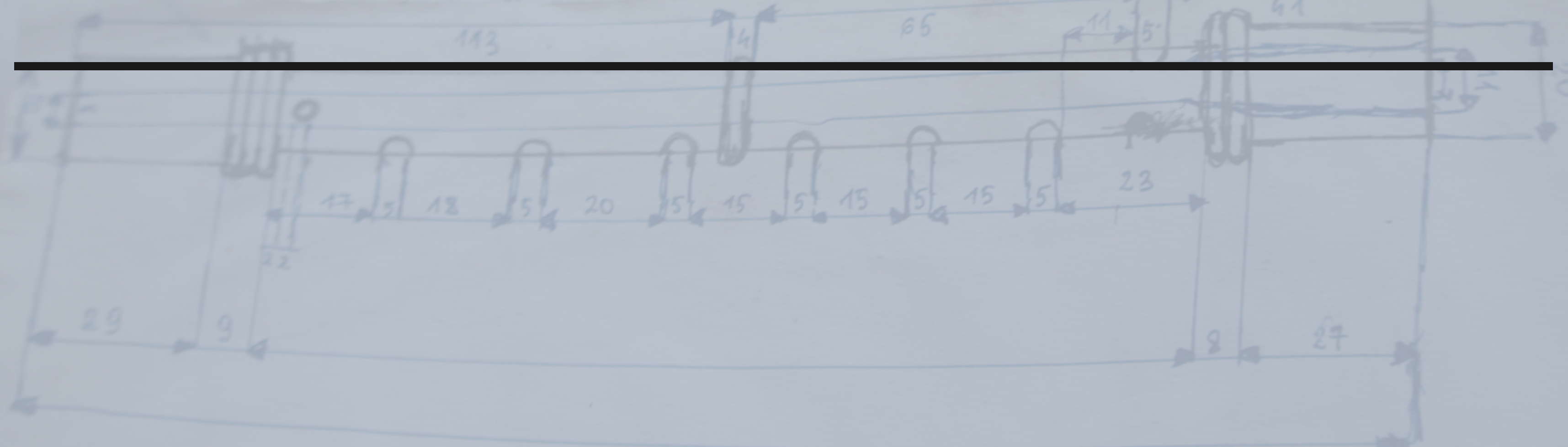
INNOWACJE PRAKTYCZNE

- klejony rezerwuar powietrza - w tradycyjnym, szytym worku dochodziło do rozszczelnień; sposób ten był też o wiele bardziej czasochłonny
- stroiki współcześnie o metalową obudowę

INNOWACJE ESTETYCZNE

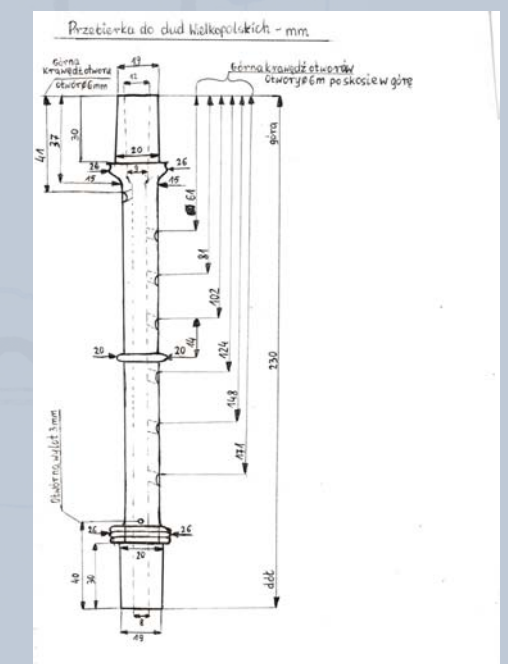
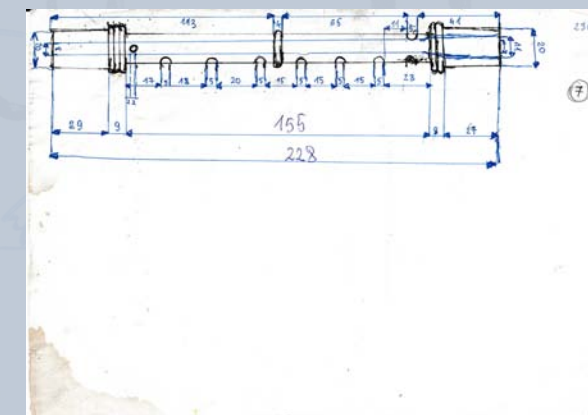
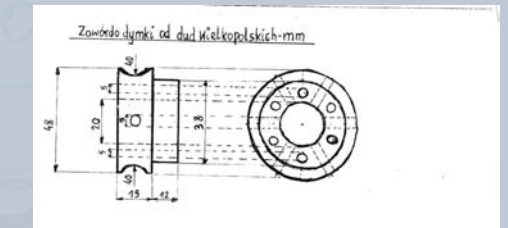
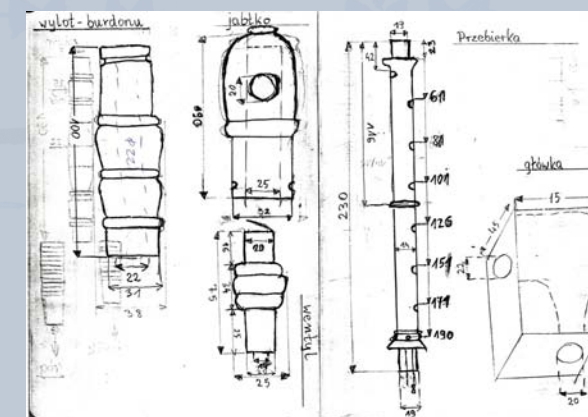
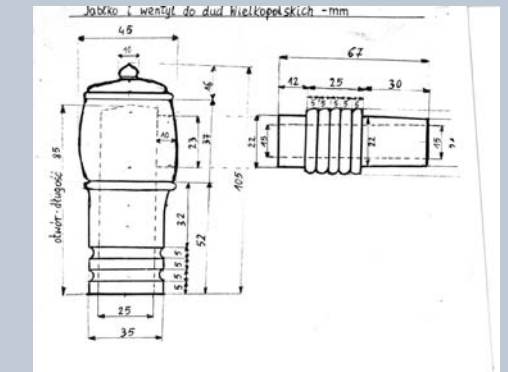
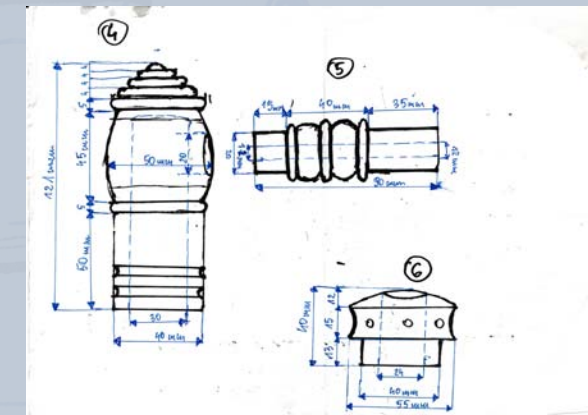
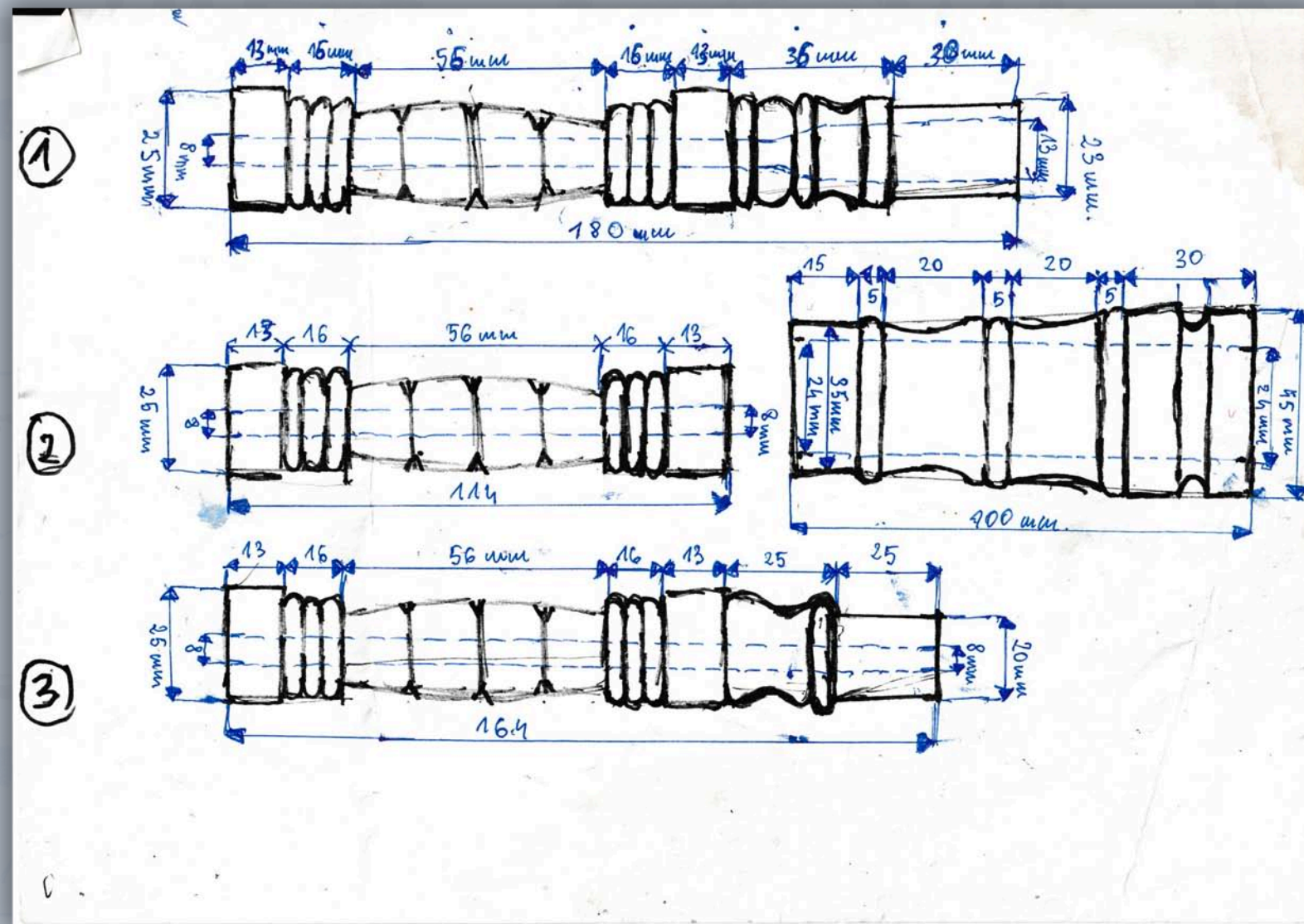
- nabijanie ćwieków na dymce
- naklejane paski skóry na dymce
- farbowanie elementów drewnianych przy pomocy czarnej lakierobejcy oraz pasty do butów
- pominięcie wykonania uszów na główce

Rysunek techniczny, projekt instrumentu

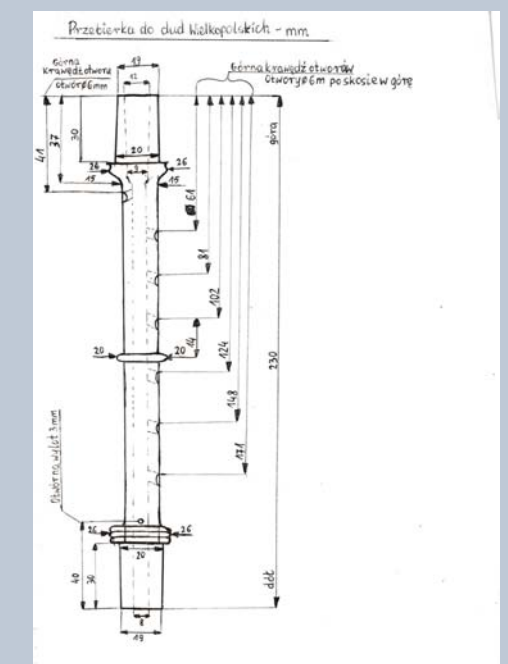
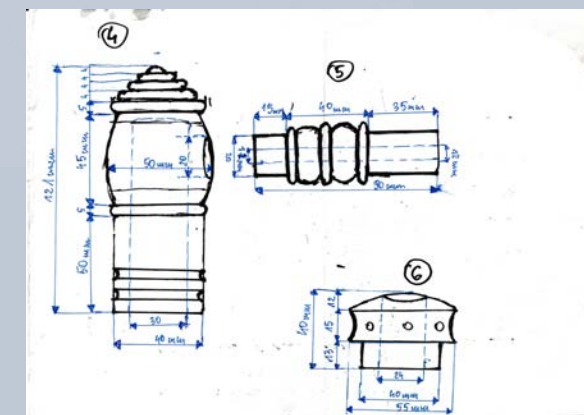
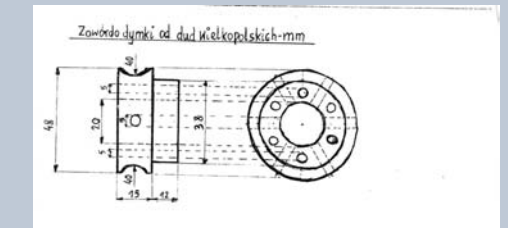
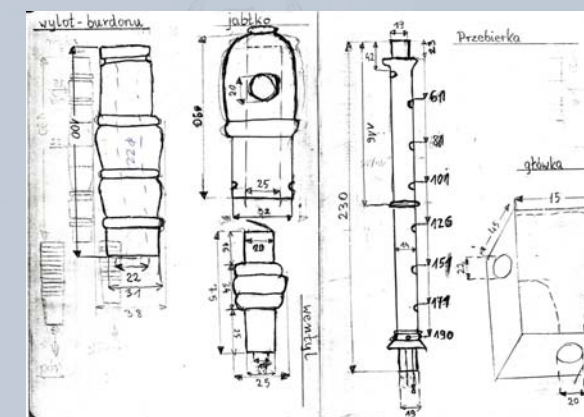
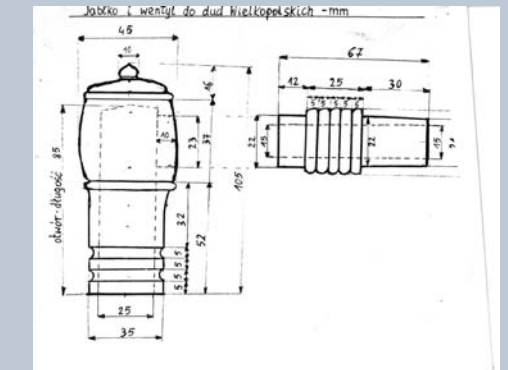
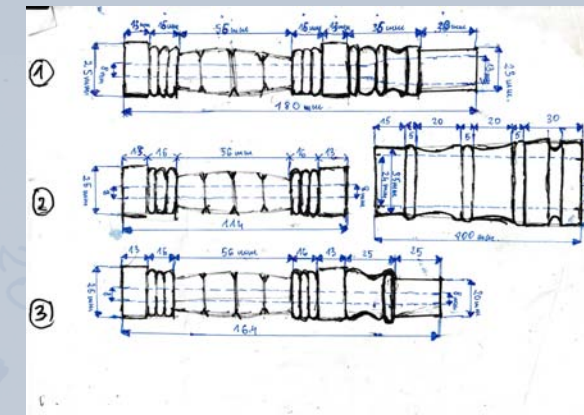
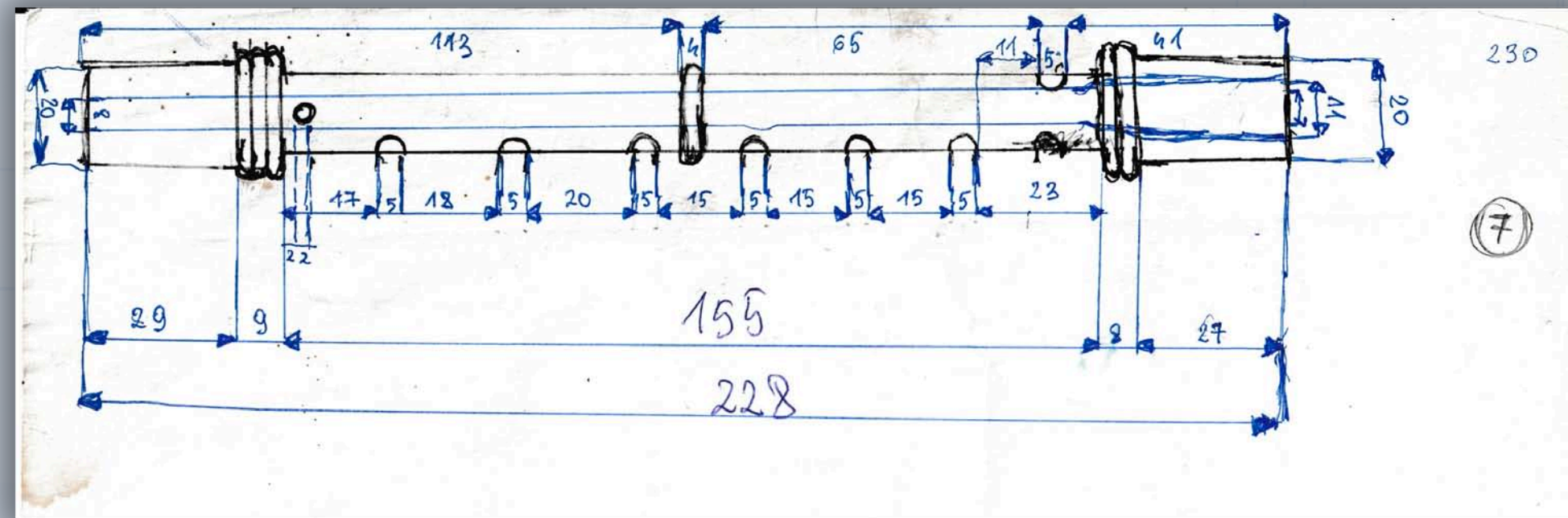
Rysunki techniczne dud wielkopolskich (autor: Tomasz Kiciński)

SPIRALA BURDONOWA

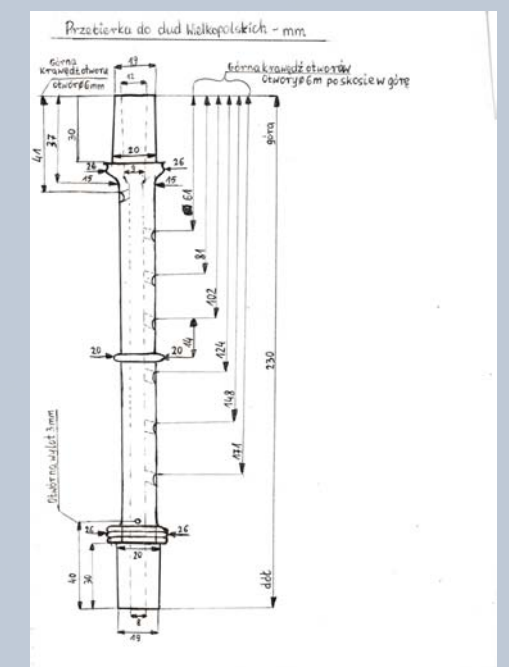
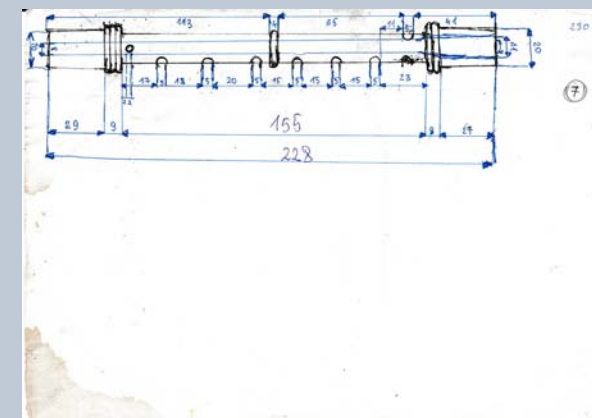
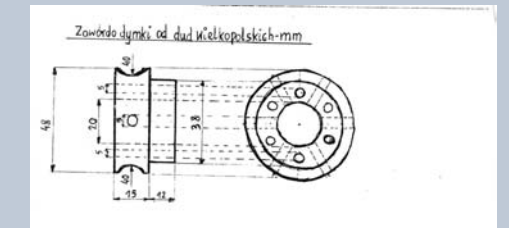
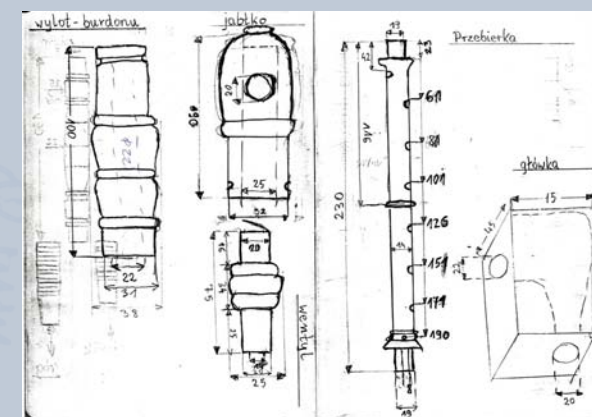
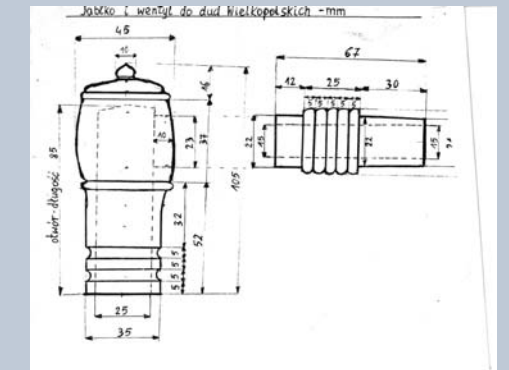
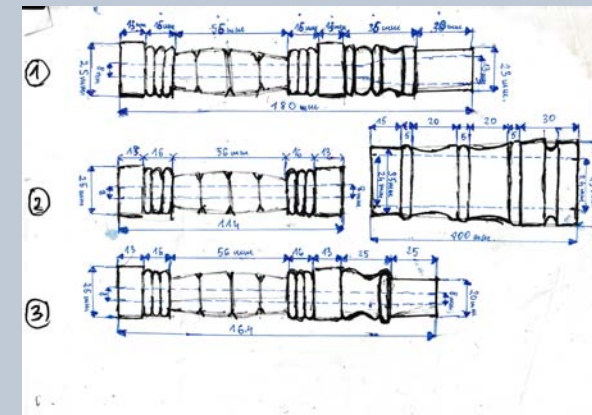
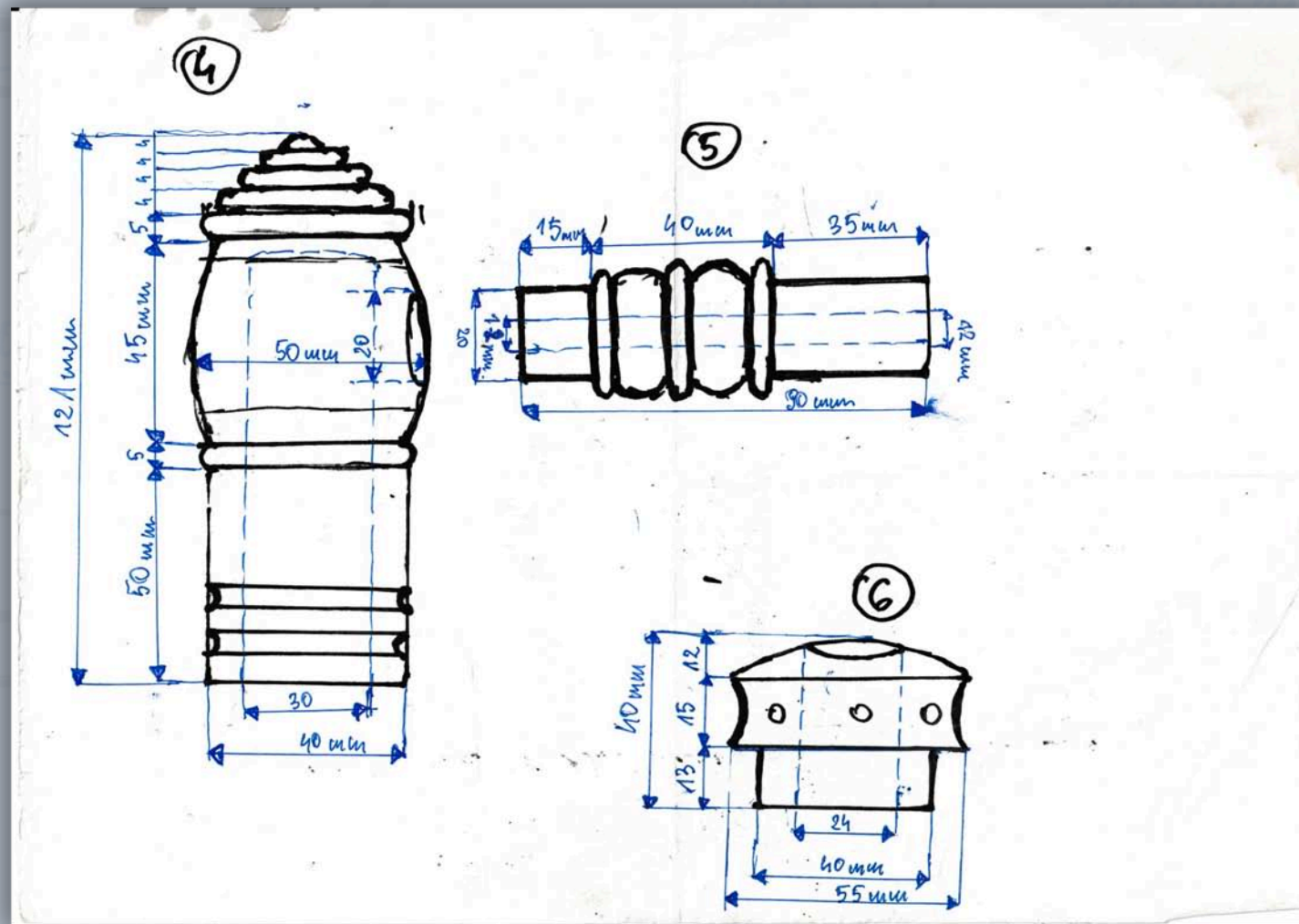
Rysunki techniczne dud wielkopolskich (autor: Tomasz Kiciński)

PISZCZAŁKA MELODYCZNA, TZW. "PRZEBIERKA"

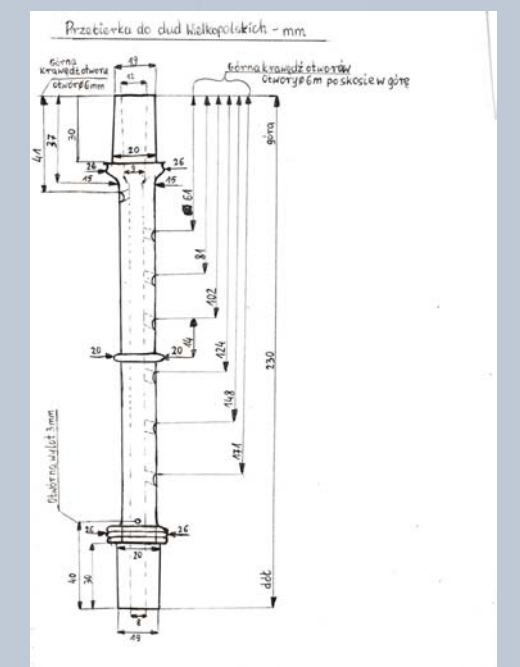
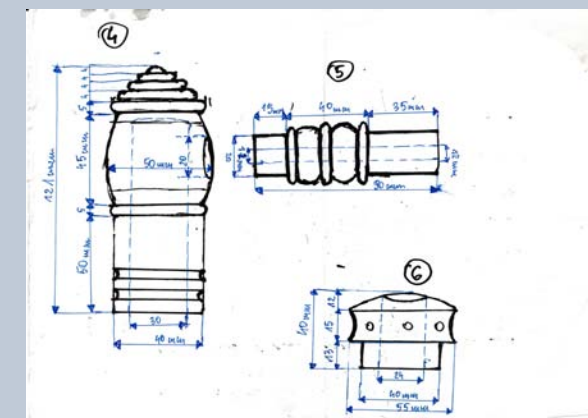
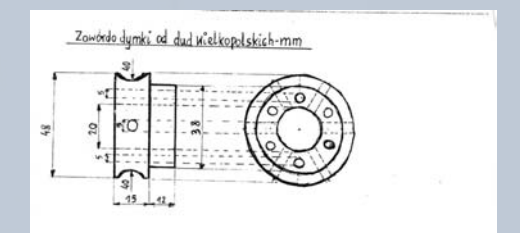
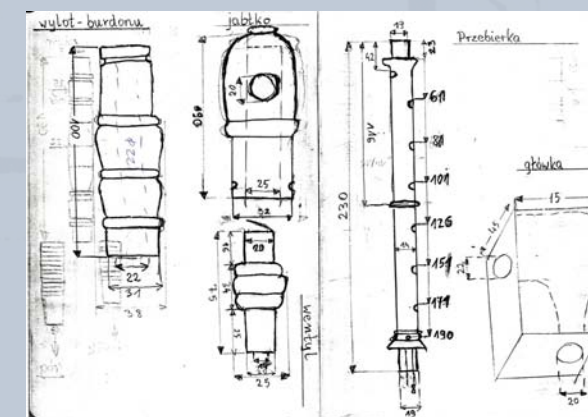
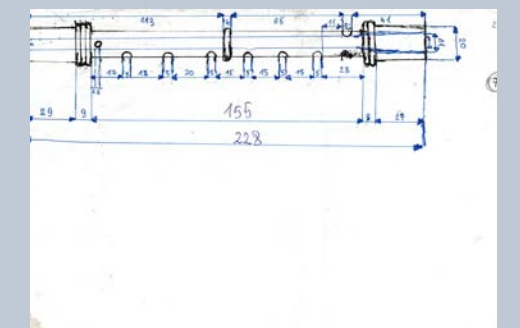
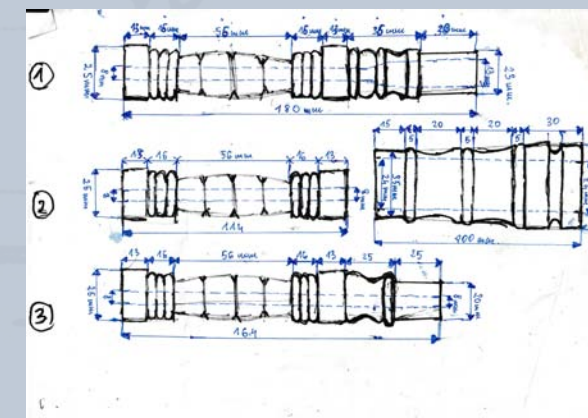
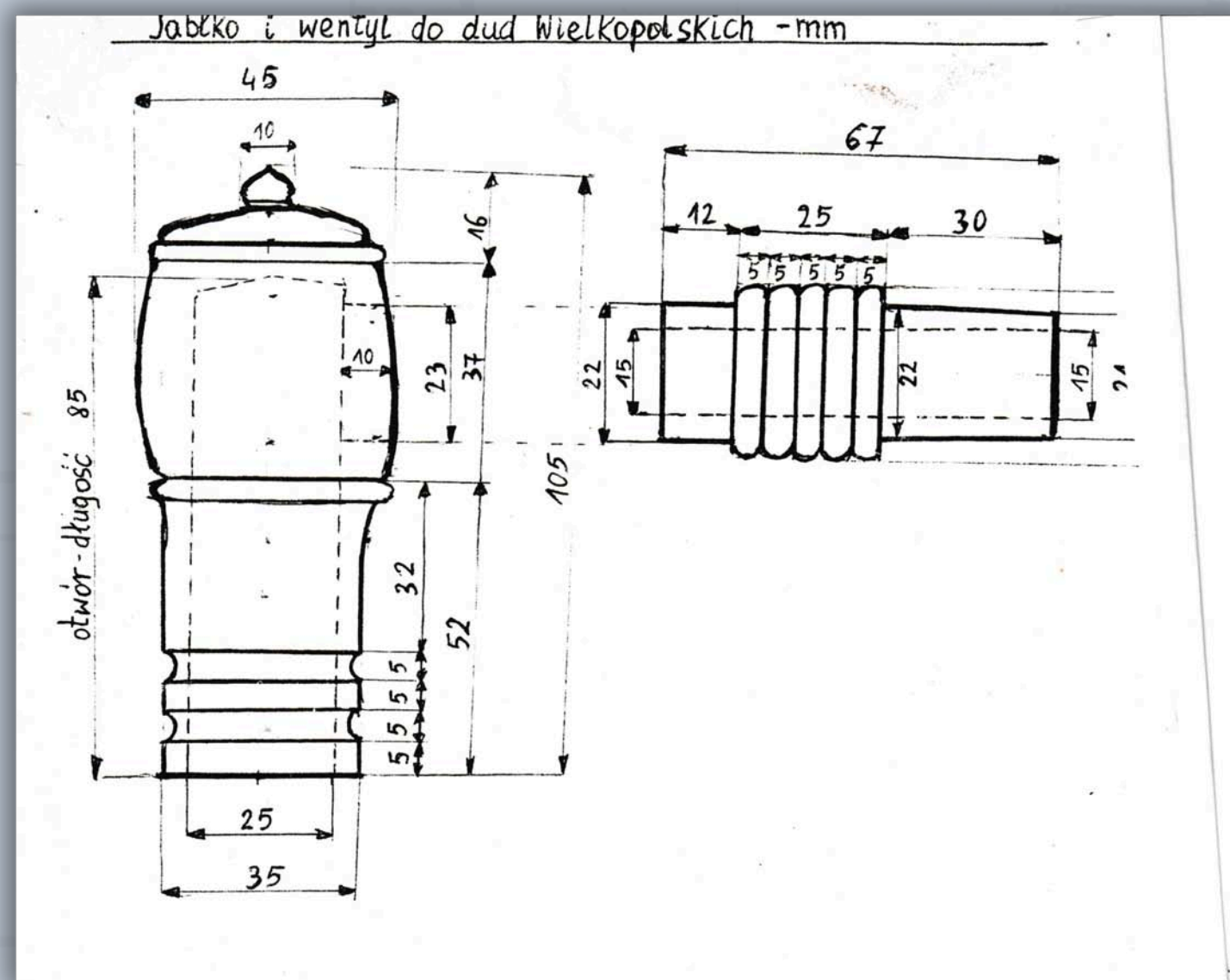
Rysunki techniczne dud wielkopolskich (autor: Tomasz Kiciński)

ŁĄCZNIK DYMI Z WORKIEM, TZW “JABŁKO”
ŁĄCZNIK “JABŁKA” Z DYMKĄ, TZW. “WENTYL”
DREWNIANY ZAWÓR DO DYMKI

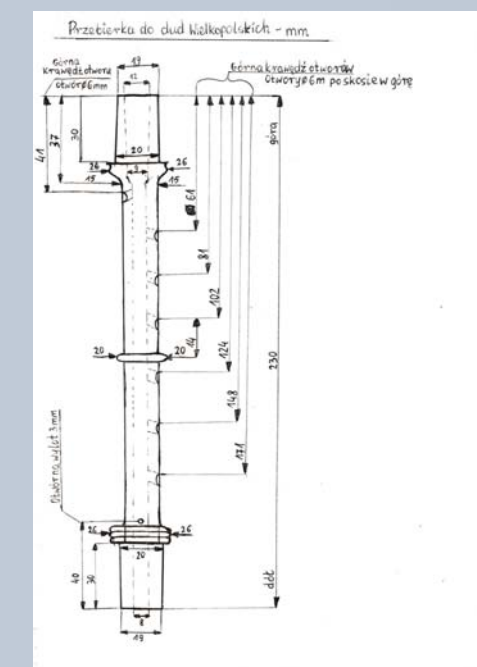
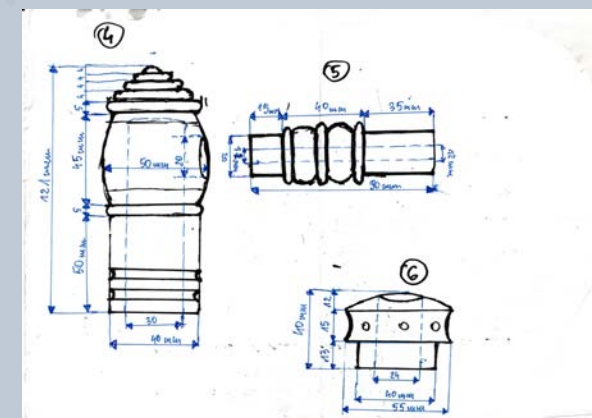
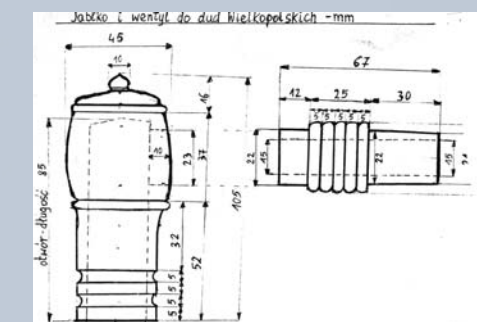
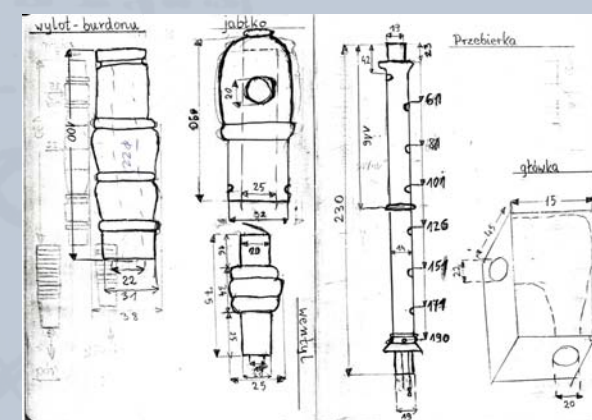
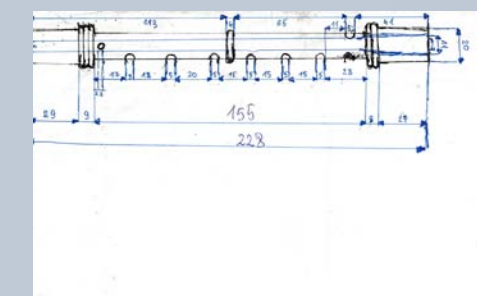
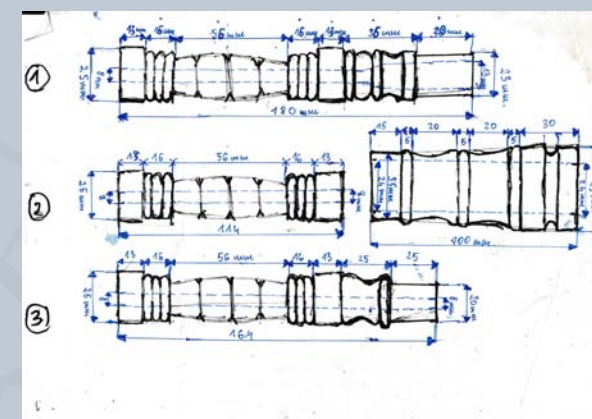
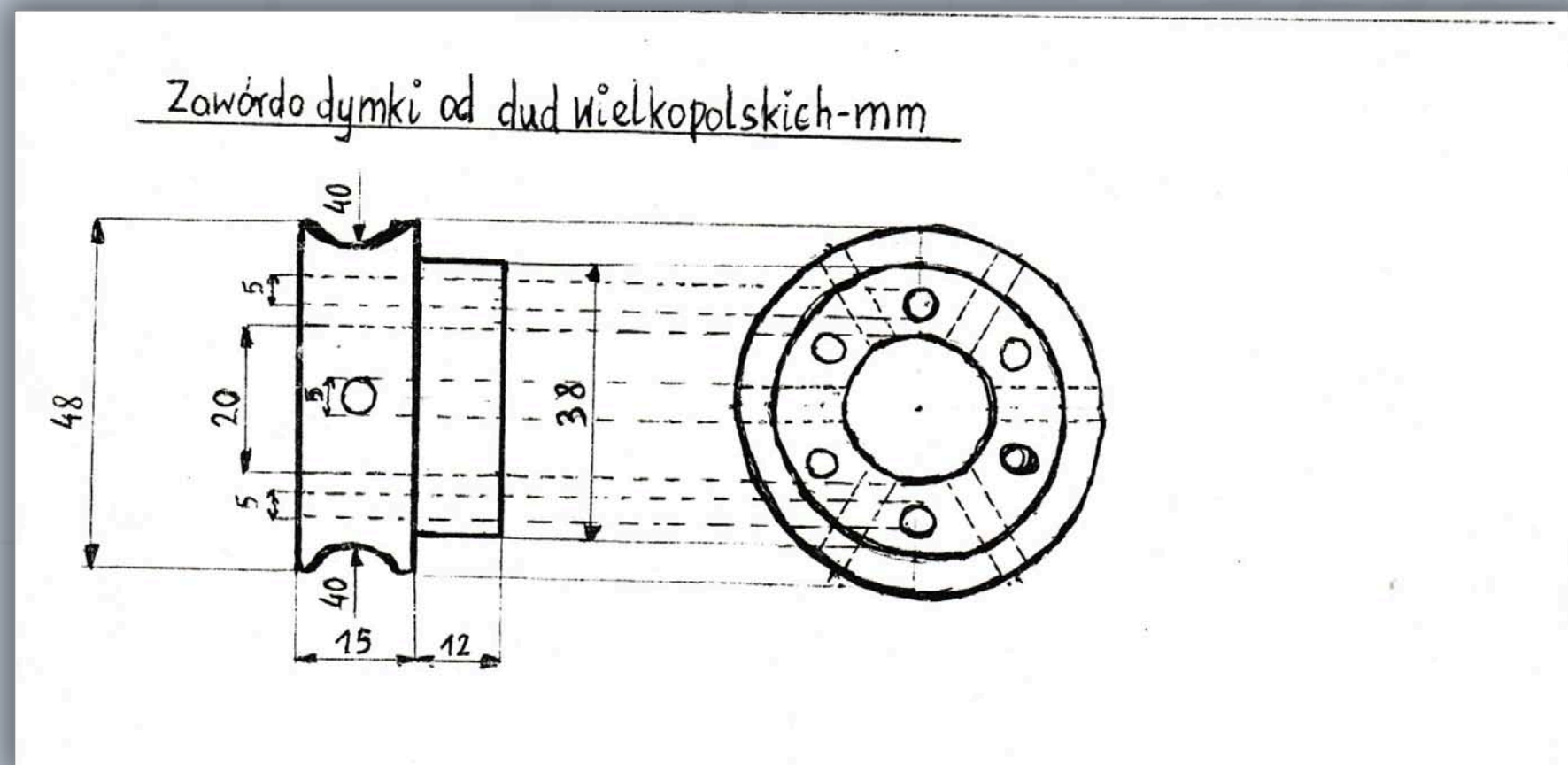
Rysunki techniczne dud wielkopolskich (autor: Tomasz Kiciński)

“JABŁKO” I WENTYL

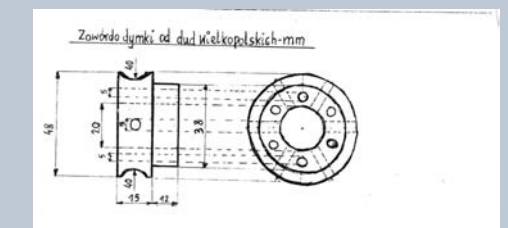
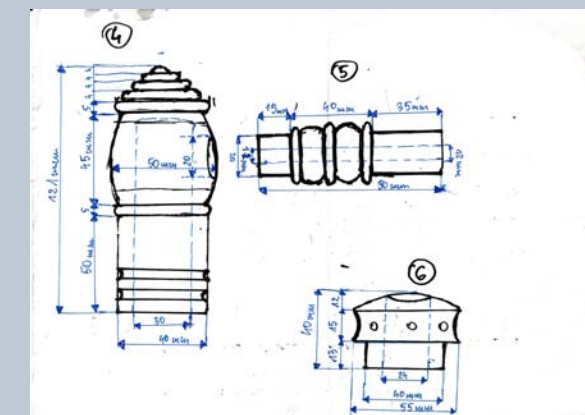
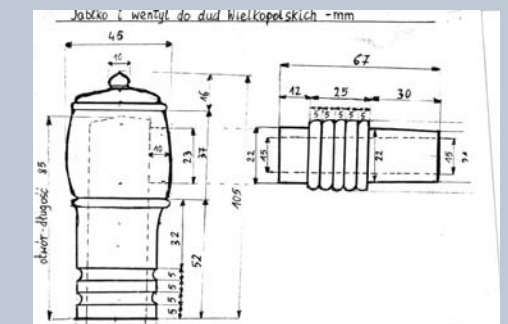
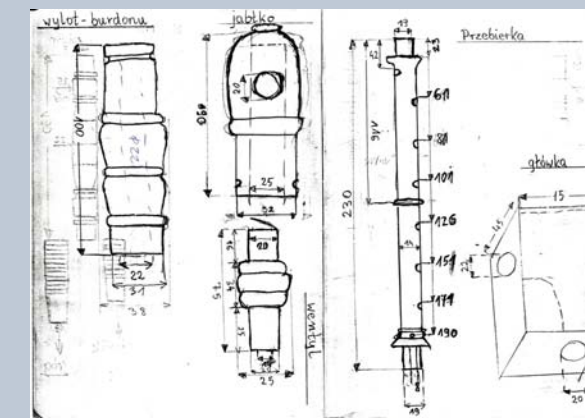
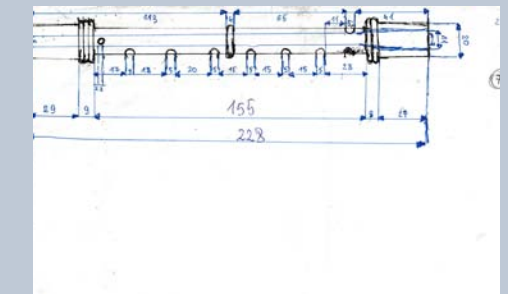
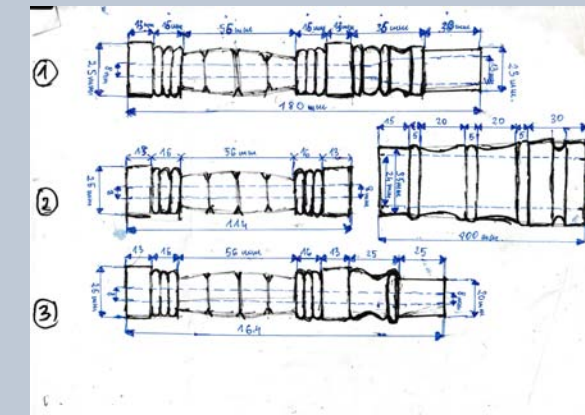
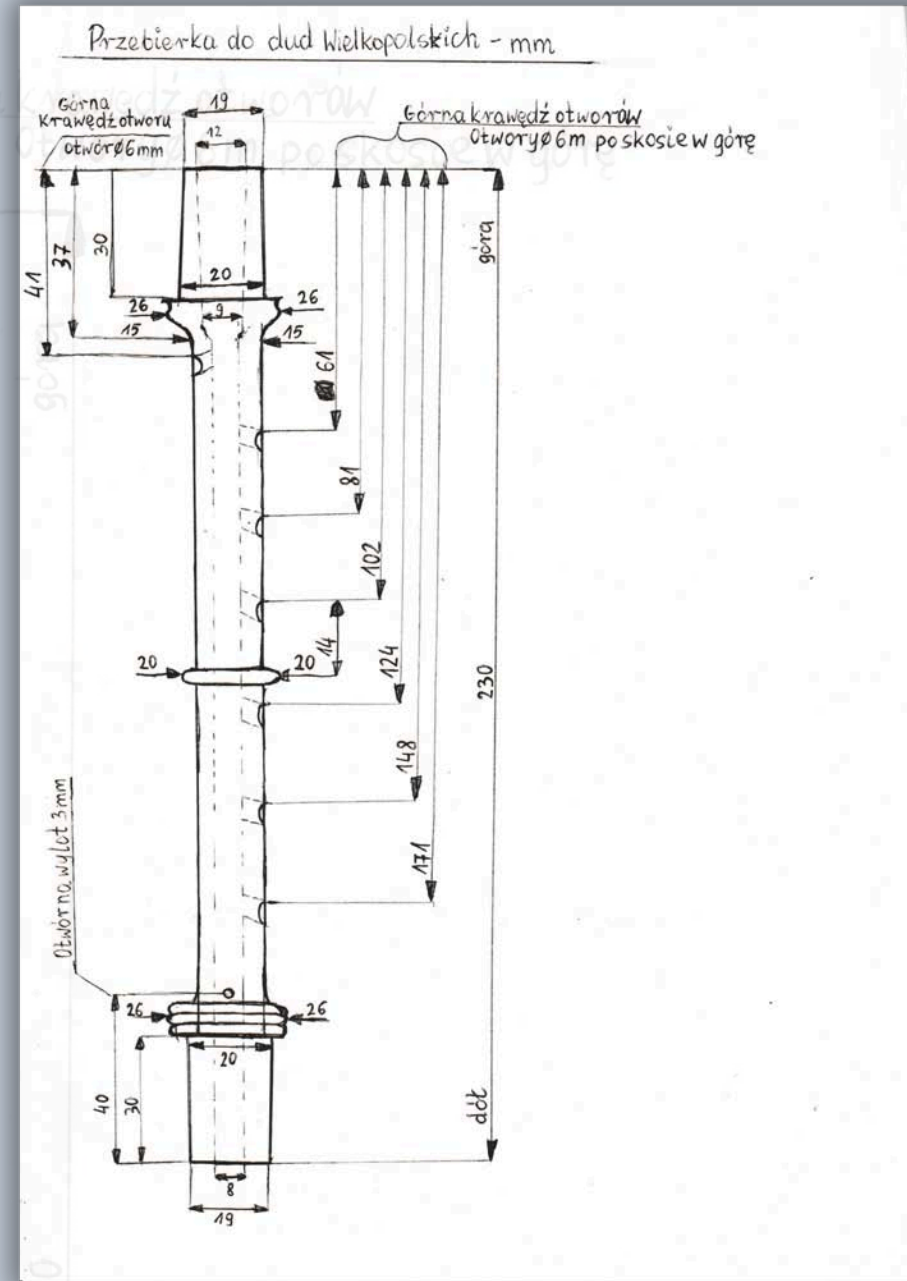
Rysunki techniczne dud wielkopolskich (autor: Tomasz Kiciński)

ZAWÓR DYMKI

Rysunki techniczne dud wielkopolskich (autor: Tomasz Kiciński)

PRZEBIERKA DUD

Materialy

MATERIAŁY POTRZEBNE DO WYKONANIA DUD WIELKOPOLSKICH

PISZCZAŁKI:

drewno liściaste (buk, olcha), lakierobejca, pasta do butów, blacha mosiężna, rogi bydlęce, klej kropelka, wosk pszczeli

GŁÓWKA

drewno liściaste (buk), metal, ćwieki tapicerskie, blacha mosiężna

STROIKI

czarny bez, trzcina, włókno szklane, nici

DYMKA

wygarbowana skóra bydlęca, sklejka, metalowe ćwieki, gwoździe, klej butapren

REZERWUAR POWIETRZA

wygarbowana skóra bydlęca, klej butapren